

- 1976b. Scholeksters verlieten het binnenland tijdens vorstperiode 26 jan.-7 febr. '76. *Vanellus* 29: 47-49.
- Kirby J. S. 1997. Influence of environmental factors on the numbers and activity of wintering Lapwings and Golden Plovers. *Bird Study* 44: 97-110.
- Klomp H. & van der Starre C. 1956. Verslag van het Kievitenringstation Reeuwijk over de jaren 1946-1955. *Ardea* 44: 269-281.
- Lebret T. 1977. Waarnemingen over de aan- en afwezigheid van Kolganzen *Anser albifrons* in hun voedselgebied en op de slaappleats in relatie tot maanlicht. *Watervogels* 3: 152-158.
- Milsom T. P., Rochard I. B. A. & Poole S. J. 1990. Activity patterns of Lapwings *Vanellus vanellus* in relation to the lunar cycle. *Ornis Scandinavica* 21: 147-156.
- Zwarts L., Ens B. J., Goss-Custard J. D., Hulscher J. B. & Kersten M. 1996. Why Oystercatchers *Haematopus ostralegus* cannot meet their daily energy requirements in a single low water period. *Ardea* 84A: 269-290.

Do Oystercatchers *Haematopus ostralegus* visit their breeding territory only during moonlit nights in early spring?

The first author made observations on the presence and absence of a pair of Oystercatchers breeding near his farm at Oosterbierum in the north of the Netherlands (localised by sound). In the very beginning of the season the birds appeared to be present around eleven o'clock in the nights around full moon. They were absent in the nights around new moon and during the daytime. The birds' first visit to the territory during daytime occurred at least three weeks (in 1999) and two weeks (in 2000) after the first nocturnal visit. After that first visit in daytime the birds were continuously present on the following days. The nocturnal visits coincided with periods of high tide at the feeding area in the Wadden Sea at two km distance. Being present on the inland territory at that moment causes no loss of intertidal feeding time. The nightly presence and accompanying vocal activity during moonlit nights might be related to claiming of territorial rights for the forthcoming breeding season. It is not clear why early in the season the birds only visited the territory at high tide during moonlit nights and not at high tide during daytime.

Zomerwaarnemingen van Kleine Zwanen *Cygnus bewickii* op de Hellegatsplaten

Gerard L. Ouweneel

Lijster 17, 3299 BT Maasdam

Vanaf 1994 verblijven tijdens de zomermaanden jaarlijks Kleine Zwanen op de Hellegatsplaten (ZH). Aanvankelijk ging het steeds om één exemplaar, in 1999 en 2000 om twee. In beide gevallen ging het om volwassen dieren. In 1994 bleef de verblijfsduur beperkt tot enkele weken in juni, in de beide recente jaren liep deze soms uit tot ruim drie maanden, waarbij moet worden vermeld dat ik het gebied soms wekenlang niet bezocht (tabel 1). Sovon (1987) geeft aan dat de Kleine Zwaan ZW-Nederland in maart al bijna heeft verlaten, terwijl bij aankomst begin oktober het zwaartepunt van de verspreiding in Noord-Nederland ligt. Pleisterplaatsen in de omgeving van de Hellegatsplaten, zoals het oostelijk deel van Overflakkee, worden vooral in november-januari bezocht, de periode dat op de akkers veel ongeploegde oogstresten liggen (Koffijberg *et al.* 1997). Deze vogels overnachten op het Krammer-Volkerak, waarvan de Hellegatsplaten de oostgrens vormen.

Gelet op de verblijfsduur tot drie maanden, is het aannemelijk dat de waarnemingen van de zwanen betrekking hebben op overzomerende individuen. Of ze ook de vleugelrui in het gebied hebben door-gemaakt is onduidelijk. Volgens Cramp & Simmons (1977) valt de vleugelrui voor Kleine Zwanen tussen eind juli en begin september. Met uitzondering van 1999, waren de waargenomen vogels vóór eind juli vertrokken (tabel 1), of werden ze in ieder geval niet meer gezien.

Over de herkomst van de Kleine Zwanen op de Hellegatsplaten valt niets zinnigs te zeggen. Of het steeds om dezelfde vogel(s) gaat evenmin. Ten tij-

Tabel 1. Zomerwaarnemingen van Kleine Zwanen op de Hellegatsplaten, 1994-2000. *Summer observations of Bewick's Swans at Hellegatsplaten, 1994-2000.*

Jaar Year	Aantal en verblijfsperiode Number and duration of stay
1994	1 ex. op 3 data tussen 7 juni en 26 juni
1995	1 ex. op 8 data tussen 8 april en 12 juli
1996	1 ex. op 3 data tussen 4 juni en 7 juli
1997	1 ex. op 6 data tussen 19 april en 13 juli
1998	1 ex. op 6 data tussen 21 mei en 26 juni
1999	1 ex. op 5 data tussen 2 mei en 5 augustus, vanaf 24 juli 2 ex.
2000	1 ex. op 8 data tussen 25 maart en 2 juli, vanaf 15 mei 2 ex.

de van de winter- en trekvogelatlas, in 1978-83, werden ook incidenteel Kleine Zwanen gemeld in de maanden juni, juli en augustus. Waarschijnlijk gaat het om vogels die met een slechte conditie na de winter zijn achtergebleven, of vogels die tijdens de terugtrek uit Groot-Brittannië hier zijn gestopt.

Het lijkt er op dat de huidige structuur van de Hellegatsplaten, met z'n voormalige getijdenkreeken, begraasde ruigtes en grazige terreinen, geschikt habitat vormt voor exoten en nieuwkomers in de nationale (broedvogel)avifauna (Lensink 1996). Zo is het gebied, samen met de belendende, in het Haringvliet liggende Ventjagersplaten, een vaste pleisterplaats voor diverse soorten flamingo's, die pendelen tussen de broedkolonie in het Zwillbrocker Venn en het Deltagebied (Treep 1994). Bovenal komen er van diverse ganzen belangrijke zomerpopulaties voor. In 2000 ging het om 700-800 Brandganzen *Branta leucopsis* (in juli), waarvan c. 40 paar met pullen. Voorts broeden er Nijlganzen *Aloochen aegyptiacus*, Grauwe Ganzen *Anser anser*, Tamme Ganzen *A. a. domesticus* en incidenteel ook Kolganzen *A. albifrons*.

Summer observations of Bewick's Swans *Cygnus bewickii* at Hellegatsplaten

Since 1994 annual observations of Bewick's Swans have been made at the Hellegatsplaten (SW Netherlands) from March to August (Tab. 1). Although Bewick's Swans do occur in this region as a wintering bird, usually all birds have left before March. From 1994 till 1998 there was always one single bird present, and in 1999 and 2000 two birds stayed throughout the summer. It remains unsolved whether these birds also spent their primary moult in the area. As primary moult starts from the end of July onwards, it seems that the birds left Hellegatsplaten before wing-moult, or at least were not observed anymore. Obviously, it concerns swans which have remained in the region after their stay in winter, or which have stopped-over during spring migration from the British Isles, both probably as a result of poor body condition. In addition, it is not clear if the same individuals were involved. The area where the birds stayed, attracts large summer populations of e.g. Barnacle Geese (700-800 birds in 2000, including c. 40 breeding pairs with offspring), Greylag Geese, Egyptian Geese and, occasionally, White-fronted Geese.

Literatuur

- Cramp S. & Simmons K. E. L. (eds.) 1977. The Birds of the Western Palearctic, Vol. 1. Oxford University Press, Oxford.
- Koffijberg K., Voslamber B. & van Winden E. 1997. Ganzen en zwanen in Nederland: overzicht van pleisterplaatsen in 1985-94. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Lensink R. 1996. Vreemde vogels in de Nederlandse avifauna: verleden, heden en wat voor een toekomst. Het Vogeljaar 44: 145-164.
- Sovon 1987. Atlas van de Nederlandse vogels. Sovon, Arnhem.
- Treep J. M. 1994. Zijn flamingo's Phoenicopteridae blijvertjes in de Nederlandse wateren? Het Vogeljaar 42: 208-217.

Boomnesten van Grauwe Ganzen *Anser anser*: een nieuwe trend?

Romke Kleefstra¹ & Appie Bles²

¹Sinnebuorren 34, 8491 EH Akkrum, craneland@wx.nl

²De Vervening 28, 8465 RD Oudehaske

In de Friese laagveenmoerassen Easterskar bij Sintjohannesga en De Deelen bij Aldeboarn is de Grauwe Gans een talrijke broedvogel van natte tot droge (riet)ruigten en legakkers, met in 2000 c. 40-50 broedparen in het Easterskar en c. 150-170 broedparen in De Deelen. Tijdens controle van roofvogelnesten werd in twee gevallen niet de verwachte Buizerd *Buteo buteo* of Havik *Accipiter gentilis* aangetroffen, maar een broedende Grauwe Gans. Voor Nederland is dit een nieuw fenomeen, maar wordt dit ook een nieuwe trend?

Het boomnest in het Easterskar was gebouwd op een vergroeiing van een berk op 9,20 m hoogte in een verland petgat met dicht broekbos. Aan het nest werd in februari gebouwd door een buizerdpaar. Op 23 maart werd het silhouet van een broedende gans op het nest gezien. Een nadere inspectie op 26 maart bevestigde het vermoeden dat het om een Grauwe Gans ging. De dagen erna is het nest nog enkele malen van afstand bekeken, maar de gans werd niet meer op het nest waargenomen. Bij een nestcontrole op 31 maart bleek het nest te zijn verlaten en was het ganzenpaar nergens meer te bekennen. Het verregende nest bevatte zes eieren, alle steenkoud en deels bevuild. Op 26 april was het nest leeg en ontbrak ieder spoor van de eieren of de resten daarvan.

Het boomnest in De Deelen bevond zich in een berk op c. 9 m hoogte (overeenkomstig met de situatie in het Easterskar). Op dit nest werd in het voorjaar van 1999 succesvol door een Havik gebreed. Eind maart 2000 was het havikpaar actief